

Sophie Howe

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yng Nghymru

10 Hydref 2019

Annwyl Sophie

Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol

Diolch am eich llythyr dyddiedig 9 Awst 2019 yn gwahodd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Materion Gwledig ('y Pwyllgor') i wneud awgrymiadau o ran adroddiadau, dogfennau ac argymhellion yr hoffech eu hystyried o bosibl wrth ddrafftio'ch adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol cyntaf.

Rwyf wedi amlinellu isod y gwaith y mae'r Pwyllgor wedi'i gwblhau, neu yn ei wneud ar hyn o bryd, sy'n ymwneud yn uniongyrchol â'ch meysydd blaenoriaeth chi. Rwyf hefyd wedi rhoi blas o waith y Pwyllgor sy'n gysylltiedig â Brexit, a allai fod o ddiddordeb i chi.

Newid yn yr hinsawdd a datgarboneiddio

Newid yn yr hinsawdd yw un o'r heriau byd-eang mwyaf yr ydym yn eu hwynebu. Gyda hyn mewn golwg, ar ddechrau'r Pumed Cynulliad, cytunodd y Pwyllgor y byddai newid yn yr hinsawdd yn un o'i feysydd blaenoriaeth ar gyfer craffu arno.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA

✉ SeneddNHAMG@cynulliad.cymru

☎ 0300 200 6565

National Assembly for Wales
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA

✉ SeneddCCERA@assembly.wales

☎ 0300 200 6565

Ym mis Mai 2018, cyhoeddodd y Pwyllgor ei adroddiad blynyddol cyntaf ar gynnydd Llywodraeth Cymru o ran lliniaru effeithiau newid hinsawdd. Cafodd yr adroddiad ei lywio gan Grŵp Cyfeirio Arbenigol y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd. Daeth y Pwyllgor i'r casgliad na fyddai Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei thargedau ar gyfer lleihau allyriadau erbyn 2020 (fel y nodwyd yn ei Strategaeth ar y Newid yn yr Hinsawdd), a gwnaeth argymhellion ar draws meysydd polisi allweddol, gan gynnwys tai a thrafnidiaeth. Nododd hefyd ddisgwyliadau'r Pwyllgor ynghylch y broses ar gyfer datblygu cyllidebau carbon o dan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016.

Ym mis Tachwedd 2018, cyhoeddodd y Pwyllgor ei Adroddiad ar Reoliadau Newid yn yr Hinsawdd (Cymru) 2018. Yn yr adroddiad hwnnw, gwnaethom ganmol Llywodraeth Cymru am y dystiolaeth gynhwysfawr a gynhwyswyd yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddio, a oedd yn dangos sut y llywiodd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (Deddf 2015) ei ddull gweithredu. Roedd y Pwyllgor yn argymhell, ymhlith pethau eraill, y dylai Llywodraeth Cymru adolygu ei tharged ar gyfer 2050 ac adrodd yn ôl i'r Cynulliad cyn gosod ei thrydedd cyllideb garbon.

Gwnaeth y Pwyllgor hefyd ddarn byr o waith i lywio datblygiad Cynllun Cyflawni Carbon Isel cyntaf Llywodraeth Cymru ac ysgrifennodd at Lywodraeth Cymru yn amlinellu ei ganfyddiadau. Byddwn yn ymgorffori gwaith craffu ar gynnydd Llywodraeth Cymru o ran cyflawni ei Chynllun a'i tharged 2020 yn ein gwaith parhaus ar newid yn yr hinsawdd a datgarboneiddio.

Cyhoeddir ein hail adroddiad blynyddol ar gynnydd Llywodraeth Cymru o ran lliniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd yn ddiweddarach y tymor hwn.

Tai

Mae gwella effeithlonrwydd ynni yn rhan allweddol o gyflawni'r nodau llesiant a amlinellir yn Neddf 2015. Mae nifer o'r nodau llesiant yn cyfeirio'n benodol at

liniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd. Mae un o'r dangosyddion cenedlaethol yn ymwneud ag effeithlonrwydd ynni ac yn mesur canran yr anheddau sy'n gwneud yn ddigon da o ran defnyddio ynni'n effeithlon.

Ym mis Awst 2018, cyhoeddodd y Pwyllgor ei adroddiad, *Tai Carbon Isel: yr Her*. Roedd ein hadroddiad yn cynnwys cyfres o argymhellion a oedd â'r nod o ddod â chartrefi presennol i safonau dim carbon, ac adeiladu cartrefi di-garbon ar gyfer y genhedlaeth nesaf. Mae'n nodi sut y gellir defnyddio cynllunio, rheoliadau adeiladu, a system archwiliadau effeithiol i ddarparu cartrefi carbon isel ar raddfa fawr. Yn ein hadroddiad, gwnaethom alw ar Lywodraeth Cymru, ymhlith pethau eraill i:

- baratoi a chyhoeddi strategaeth tai carbon isel deng mlynedd, a ddylai gynnwys cerrig milltir a thargedau;
- adolygu Rhan L o'r rheoliadau adeiladu, i gynyddu effeithlonrwydd ynni gofynnol cartrefi newydd;
- parhau i fuddsoddi yn ei gynlluniau ôl-osod cyfredol a'u hehangu.

Rydym yn bwriadu mynd ar drywydd rhai o'r materion hyn fel rhan o'n hymchwiliad i dlodi tanwydd yng Nghymru (gweler isod).

Ar hyn o bryd mae'r Pwyllgor yn cynnal ymchwiliadau o fewn dau o'ch saith maes blaenoriaeth:

Cynllunio – Ymchwiliad i Fframwaith Datblygu Cenedlaethol drafft Llywodraeth Cymru

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei Fframwaith Datblygu Cenedlaethol drafft ym mis Awst 2019. Fel y gwyddoch, bydd y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol yn nodi fframwaith defnydd tir 20 mlynedd ar gyfer Cymru. Mae'n ddogfen bolisi allweddol, a fydd yn gosod polisi gofodol cenedlaethol, yn cyfarwyddo Cynlluniau Datblygu Strategol a Chynlluniau Datblygu Lleol, ac yn llywio proses Llywodraeth

Cymru o wneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio mawr.

Mae'r Pwyllgor yn cynnal ei ymchwiliad cyn cyfnod ystyried statudol y Cynulliad (sydd ar hyn o bryd wedi'i amserlennu rhwng mis Ebrill a mis Mehefin 2020) i ddylanwadu ar gynnwys y Fframwaith Datblygu Cenedlaethol drafft, a llywio unrhyw ddadl arno yn y dyfodol. Cyhoeddir canlyniad ein gwaith yn gynnar yn 2020.

Tai – Tlodi tanwydd yng Nghymru

Mae'r Pwyllgor wrthi'n casglu tystiolaeth i lywio ei ymchwiliad i dlodi tanwydd yng Nghymru. Fel rhan o'r ymchwiliad, byddwn yn ystyried pam y methodd Llywodraeth Cymru â chyflawni ei chyfrifoldeb statudol i ddileu tlodi tanwydd erbyn 2018. Fodd bynnag, byddwn hefyd yn edrych tua'r dyfodol ar gamau ataliol i liniaru'r risg o dlodi tanwydd ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol, yn enwedig gwella effeithlonrwydd ynni o ran y stoc dai bresennol, a thai newydd.

Anfonwyd gwahoddiad i gyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig i lywio ein hymchwiliad i'ch swyddfa ar ddiwedd tymor yr haf 2019. Y dyddiad cau ar gyfer ymatebion yw dydd Gwener 1 Tachwedd. Gobeithiwn y gallwch chi gymryd rhan yn y gwaith hwn.

Ar nodyn ehangach, mae llawer o waith y Pwyllgor dros y 18 mis diwethaf wedi canolbwyntio ar yr heriau a'r cyfleoedd sy'n deillio o ymadawiad y DU â'r UE. Ers mwy na 40 mlynedd, mae'r UE wedi gosod y cyfeiriad ar gyfer polisi a deddfwriaeth o fewn meysydd allweddol o gyfrifoldeb datganoledig sy'n dod o fewn cylch gwaith y Pwyllgor, sef: amaethyddiaeth, pysgodfeydd a'r amgylchedd. Mae Brexit yn rhoi cyfle i Lywodraeth Cymru a'i phartneriaid ailfeddwl am eu dull gweithredu o ran y rhain, ac i ddatblygu polisiâu a deddfwriaeth yn y dyfodol yn y meysydd hyn sy'n cefnogi'r nodau llesiant ac yn sicrhau gwell canlyniadau i genedlaethau'r dyfodol.

Mae'r Pwyllgor wedi gwneud gwaith manwl ar ddefnydd tir a rheoli pysgodfeydd ar ôl ymadael â'r UE, yn ogystal ag ar system newydd ar gyfer llywodraethu amgylcheddol yng Nghymru. Rydym yn bwriadu mynd ar drywydd y materion hyn ymhellach gyda Llywodraeth Cymru dros y misoedd nesaf, a phan ddaw canlyniad Brexit yn gliriach. O ystyried arwyddocâd y materion hyn yng nghyd-destun ehangach datblygu cynaliadwy, gobeithiwn y byddwch yn awyddus i ymgysylltu â'n gwaith yn y meysydd hyn yn y dyfodol.

Hyderaf y bydd y wybodaeth hon yn ddefnyddiol wrth ichi baratoi eich adroddiad.

Yn gywir,

Mike Hedges AC, Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig

